

***“Бино Иншоот Меъмор Лойиҳа”
МЧЖ***

**Сўрхондарё вилояти Қизириқ тумани “Дўстлик”
маҳалласи ҳудудида маъмурий бино қурилиши**

ҚУРИЛИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЛОЙИҲАСИ

ГИП:

Шамсуддинов Д

Термиз – 2026 й.

Мундарижа

<i>I</i>	<i>Лойиҳа қўйидагилар асосида ишлаб чиқилган</i>	<i>2</i>
<i>II</i>	<i>Ишлаб чиқаришни реконструкция қилишни ташиқил этиши</i>	<i>2</i>
<i>III</i>	<i>Қурилишни ташиқил этишининг асосий қоидалари ва иш ишлаб чиқаришининг оқим усуллари</i>	<i>4</i>
<i>IV</i>	<i>Меҳнатни ташиқиллаштириш.</i>	<i>5</i>
<i>V</i>	<i>Моддий-техника ресурслари.</i>	<i>5</i>
<i>VI</i>	<i>Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш</i>	<i>6</i>
<i>VII</i>	<i>Қуришда хавфсизлик</i>	<i>7</i>
<i>VIII</i>	<i>Ёнғин хавфсизлиги</i>	<i>8</i>
<i>IX</i>	<i>Меҳнатни муҳофаза қилиш</i>	<i>9</i>

I. Лойиҳа қўйидагилар асосида ишлаб чиқилган:

- Лойиҳа топириқлари

- қурилиш майдончасида ўтказилган топографик, геодезик, муҳандислик-геологик ва гидрогеологик тадқиқотлар бўйича ҳисобот материаллари.

- ҚТЭЛни тайёрлаш учун ҳисоблаш стандартлари

- ШНК 3.01.01-03 "Қурилиш ишлаб чиқаришни ташкил этиш"

- КМК 2.01.02-00 "Қурилишда техника хавфсизлиги"

ҚТЭЛ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қурилиш фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган мулкчилик шаклидан қатъи назар, барча қурилиш иштирокчилари учун мажбурий ҳужжатдир.

II. Ишлаб чиқаришни реконструкция қилишни ташкил этиш.

Қурилиш ишлаб чиқаришни ташкил этиш барча ташкилий, техник ва технологик ечимларнинг якуний натижага эришишга йўналтирилганлигини таъминлаш учун мўлжалланган.

- қурилиш тугалланган объектни шартнома бўйича белгиланган муддатларда талаб қилинадиган сифатда фойдаланишга топириши.

Объектни қуришга қўйидаги ҳолларда рўхсат берилади:

- молиялаштиришни очиш, лойиҳа ҳужжатлари мавжудлиги, шартнома тузиш, объектни Ўзбекистон Республикаси Қурилиш вазирлиги ҳузуридаги вилоятда қурилиш соҳасида ҳудудий назорат инспекциясидан рўйхатдан ўтказиш, шунингдек ташкилот учун лойиҳа мавжуд бўлганда. қурилиш ва ишларни ишлаб чиқариш лойиҳаси.

Қурилиш ишлаб чиқаришни ташкил қилишда қўйидагиларни таъминлаш керак:

- объектни қуришда барча иштирокчиларнинг шартнома шартларини, календар жадвалларини ва ишнинг тегишли сифатини мажбурий бажариш билан тузилган шартномалар бўйича келишилган иш:

- қурилиш-монтаж ишларини олиб боришнинг юқори маданияти ва меҳнатни муҳофаза қилиш, хавфсизлик ва ёнгин хавфсизлиги қоидаларига қатъий риоя қилиш;

- атроф-муҳитни муҳофаза қилиш талабларига риоя қилиш

- календар режалари ва иш жадвалларида назарда тутилган муддатларда бино, иншоот, блок, участка, қават, хонани моддий ресурслар билан тўлиқ таъминлаш.

Бино ёки иншоотни қуриш бўйича ишларни бошлашдан олдин буюртмачи пудратчи қурилиш ташкилотига қурилиш-монтаж ишларини бажариш, Ўзбекистон Республикаси

Қурилиш вазирлиги ҳузуридаги вилоятда қурилиш соҳасида ҳудудий назорат инспекциясидан рўйхатдан ўтказиш учун рўхсатнома бериш ва топириши шарт.

Барча ишчиларни зарур санитария-маиший шароитлар, умумий овқатланиш ва тиббий ёрдам билан таъминламасдан туриб, объект қурилишини бошлаш тақиқланади.

Ишларнинг бажарилишини таъминлайдиган барча муҳандислик коммуникациялари туманлар, шаҳарлар ва вилоятларнинг эксплуатация қилувчи органлари вакили иштирокида фойдаланишга топирилиши керак.

Объектларни тор шароитларда ва мавжуд шаҳарсозлик ҳудудларида қуришда хавфли зоналар, ер ости иншоотлари ва коммуникацияларининг чегаралари ва ўқларини, шунингдек, ҳаракатланиш ва пиёдаларнинг ҳаракатланиш тартибини таъминлаш билан ишларни ишлаб чиқариш учун шарт-шароитлар мавжуд. Ишлаётган корхоналар, бинолар ва иншоотларга хавфсиз кириш ва ёндошувлар давлат назорати органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари (туман ва шаҳар ҳокимликлари) ҳамда эксплуатация қилувчи ташиқлотлар билан келишилган бўлиши керак.

Ҳар бир қурилиш майдончаси қуйидагиларга эга бўлиши керак:

-шаклда бажарилган барча турдаги ишлар бўйича умумий иш журналини, киритиш назорати журналини, маллифлик назорати журналини, шунингдек, махсус турдаги ишлар журналини юритиш.

Объектни қуришга тайёргарлик муҳандислик-техник ходимларнинг ШНКнинг меъёрий талабларини, лойиҳа ҳужжатларини, қурилиш ва ишларни ташиқил этиш лойиҳаларини, ишлаб чиқариш фаолиятини ўрганиш ва билишни, иш самарадорлиги ва сифатига таъсир қилувчи психологик омилларни таҳлил қилишни назарда тутди. ишларни бажариш, замонавий бошқарув усулларини ўзлаштириш, бажарилган ишлар сифатини геодезик назорат қилиш.

Қурилиш ишларини назорат қилиш учун дастлабки аттестациядан ўтган муҳандис-техник ходимларга рухсат берилади.

Қурилиш-монтаж ишларини ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўришда қуйидагилар бажарилиши керак:

- ишларни ишлаб чиқариш лойиҳалари ишлаб чиқилган, биноларнинг (иншоотларнинг) қисмлари ва ерга ўрнатилган иш турлари бўйича геодезик бўлиниш бўйича билимлар берилган ва қабул қилинган.

Қурилишни ташиқил этиш бўйича тасдиқланган лойиҳалар ва ишларни ишлаб чиқариш лойиҳаларисиз қурилиш-монтаж ишларини бажариш тақиқланади. Қурилишни ташиқил этиш лойиҳалари ва ишларни бажариш лойиҳалари қарорларидан уларни ишлаб чиққан ва тасдиқлаган ташиқилотларнинг розилигисиз четга чиқишга йўл қўйилмайди.

Янги корхоналар, бинолар ва иншоотларни қуриш, кенгайтириш ва реконструкция қилиш учун ишларни ишлаб чиқариш лойиҳаси (ППР) бош пудратчи қурилиш-монтаж ташиқилотлари томонидан ишлаб чиқилади.

III. Қуришни ташиқил этишининг асосий қоидалари ва иш ишлаб чиқаришнинг оқим усуллари

Сурхондарё вилояти Қизирик тумани "Дўстлик" маҳалласи ҳудудида маъмурий бино қурилиши

объекти бўйича қурилиш муддати қуйидаги маълумотлар асосида белгиланади;

Ишчи-қурувчиларнинг умумий қиймати ижтимоий суғуртаси билан	сўм
Ишчи-қурувчиларнинг ўртача ҳисобий қиймати ижтимоий суғуртаси билан	сўм
Ишчи-қурувчилар ҳаражатининг умумий микдори	сўм

Ўртача ойлик иш вақти фонди Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотларига кўра –

кун

Қурилиш-монтаж ишларини бажариш учун ишчилар сони -	20,00	киши
Ҳисобий иш муддати	20,00	ой
Қабул қилинган иш муддати	24,00	ой
шу жумладан: тайёргарлик муддати	0,25	ой %

Объектни қуришда қурилиш, йиғиш ва махсус қурилиш ишларини механизациялаш комплекс бўлиши ва қурилиш машиналари, асбоб-ускуналар, кичик ўлчамдаги механизациялаш, зарур йиғиш ускуналари, инвентар ва мослама билан амалга оширилиши керак.

Кичик ҳажмдаги механизациялаш воситалари, шу жумладан қурилиш ва пардозлаш машиналари, асбоб-ускуналар, асбоблар, бетон, йиғиш, тош, сувоқ, санитария-гидроизоляция, бўйиш, ишиш ва бошқа қурилиш ишларини бажариш учун зарур бўлган технологик қолдиқлар стандарт тўпламларда тўлдирилиши керак. бажарилган технология ишларига мувофиқ.

Транспорт ишини ташиқил этиш қурилиш материаллари, конструкциялари, эҳтиёт қисмлари ва жиҳозларини етказиб бериш учун транспорт схемаларини танлашда, объектни қуриш билан технологик алоқада транспорт воситаларига бўлган эҳтиёжни асослаш ва ишлаб чиқишда қурилишнинг ташиқил этиш лойиҳасида ҳал қилиниши керак. шунингдек юк ташиш базалари, темир йўл станциялари, дарё ва ҳаво портлари фаолияти билан.

IV. Меҳнатни ташиқиллаштириш.

Бригадалар ишининг хусусиятига қараб комплекс ёки ихтисослашган ҳолда тузилиши керак. Комплекс гуруҳлар, қоида тариқасида, кенгайтирилган ҳолда - ишининг кенгайтирилган босқичининг тайёр қурилиш маҳсулотларини ишлаб чиқариш учун тузилмавий бўлинмани яратиш керак.

Ходимларнинг меҳнатини муҳофаза қилиш маъмурият томонидан зарур шахсий ҳимоя воситаларини (махсус кийим, пояфзал ва бошқалар) бериш, ишчиларни жамоавий ҳимоя қилиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш (тўсиқлар, ёритиш, шамоллатиш, ҳимоя ва хавфсизлик воситалари ва бошқалар) билан таъминланиши керак. қурилмалар ва бошқалар), амалдаги стандартларга ва бажарилган ишларнинг характериға мувофиқ санитария иншоотлари ва қурилмалари. Ишчиларға иш, овқатланиш ва дам олиш учун зарур шарт-шароитлар яратилиши керак.

Қурилиш-монтаж ишлари жараёнида қурилишда хавфсизлик бўйича Ўз.РСТ ва ШНК талаблари бажарилиши керак.

V. Моддий-техника ресурслари.

Бош ва субпудрат шартномалари бўйича ишларни бажарувчи пудратчи ташиқилотлар ва буюртмачи ташиқилотлар қурилиш-монтаж ишларининг технологик кетма-кетлиғига қатъий риоя қилган ҳолда қурилиш объектларини барча турдаги моддий ва технологик ресурслар билан таъминлаш шарт, шартномаға илова қилинган буюртмачининг асбоб-ускуналари ва материалларини етказиб бериш.

Қурилиш объектларини моддий-техника ресурслари, жиҳозлар билан таъминлаш улгуржи ярмаркалар, улгуржи нархлар ва товар биржалари, ихтисослаштирилган қурилиш ва инвестиция биржалари орқали амалга оширилади.

Қурилиш материаллари, қурилиш-монтаж ишларини ишлаб чиқариш ва объектни қуриш учун қисмлар ва иншоотларни ишлаб чиқариш учун конструкцияларга бўлган эҳтиёж лойиҳа ҳужжатлари билан белгиланади

Қурилатган объектнинг моддий-техник таъминоти ишлаб чиқариш ва технологик жиҳозлар асосида амалга оширилиши керак, бунда қурилиш конструкциялари, эҳтиёт қисмлари, материаллари ва муҳандислик жиҳозларини етказиб бериш технологик мажмуаларда технология билан қатъий боғланган ҳолда амалга оширилади, қурилиш-монтаж ишларини бажариш муддатлари, қурилишни моддий-техника ресурслари билан таъминлаш шартнома асосида амалга оширилади. Шартномага “Буюртмачи” ва “Бош пудратчи”нинг етказиб бериш жадваллари илова қилинган.

Материаллар, эҳтиёт қисмлар, маҳсулотлар, иншоотлар ва жиҳозларни ташиш, сақлаш ва сақлашни ташиқил этиш стандартлар ва техник шартлар талабларига мувофиқ бўлиши ва шикастланиш, шикастланиш ва йўқотиш эҳтимолини истисно қилиши керак.

VI. Агроф-муҳитни муҳофаза қилиш

Тупроқ ишлари бошланишидан олдин трни тиклаш (мелиорация) билан боғлиқ тупроқ ишларини тайёрлаш керак, бунинг учун чуқурнинг жойида ва коммунал ётқизишда унумдор (вегетатив) қатламни эҳтиёткорлик билан олиб ташлаш ва уни сақлаш жойида сақлаш керак. қайта фойдаланиш учун қулай жой.

Қурилиш тугагандан сўнг, қайта ишланган тупроқ ҳудудни ободонлаштириш ишлари учун ишлатилиши керак.

Қурилиш ишлаб чиқаришни ташиқил этишда табиий муҳитни муҳофаза қилиш бўйича тадбирлар ва ишларни амалга ошириш керак, бу мелиоратив ишларни, табиий ресурсларни йўқотишининг олдини олиш, тупроқ, сув ҳавзалари ва атмосферага зарарли чиқиндиларни олдини олиш ёки тозалашни ўз ичига олиши керак. Белгиланган чора-тадбирлар ва ишлар лойиҳа ҳужжатларида, қурилишни ташиқил этиш ва ишларни ишлаб чиқариш лойиҳаларида назарда тутилиши керак.

Қурилатган объектлар ҳудудида дарахт ва буталарни кесиш, ўсаётган дарахт ва буталарнинг илдиз бўйни ва танасини лойиҳа ҳужжатларида назарда тутилмаган тупроқ билан қоплашга йўл қўйилмайди.

Аҳоли турар жойларида қурилиш-монтаж ишларини олиб боришда ҳавонинг чанг ва газ билан ифлосланишининг олдини олиш талаблари бажарилиши керак. Чиқиндиларни ва ахлатларни тозалашда уларни бино ва иншоотларнинг полларидан ёпиқ товоқлар ва сақлаш идишларидан фойдаланмасдан ташлашга йўл қўйилмайди.

Заиф тупроқларни сунъий равишда маҳкамлаш бўйича ишларни олиб боришда, ер ости сувларининг пастки горизонтларда ифлосланишини олдини олиш бўйича лойиҳада назарда тутилган чоралар қўрилиши керак.

Табиий ресурсларни ўзаро боғлиқ ҳолда ўзлаштиришга тегишли давлат назорати органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари (туман ва шаҳар ҳокимликлари, қишлоқ, қишлоқнинг ўзини ўзи бошқариш органлари) томонидан келишилган лойиҳа ҳужжатлари мавжуд бўлган тақдирдагина йўл қўйилади.

Қурилиш учун ўрмонлар ва буталарни кесиш билан боғлиқ ишларни амалга оширишда уларни ҳайвонот дунёсини қурилиш майдончасидан чиқариб ташилашни таъминлайдиган тарзда ташиқил қилиш керак.

VII. Қурилишда хавфсизлик

Қурилишдаги хавфсизлик чоралари ШНК 3.01.02-2000 га мувофиқ қатъий бажарилиши керак. Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилиги ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида ишлаб чиқилган. Қурилиш ташиқилотлари учун меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича белгиланган ягона меъёрий талаблар ташиқилий-ҳуқуқий шакллари ва мулкчилик шаклларида, хўжалиқ фаолияти соҳаси ва идоравий мансублигидан қатъи назар, жисмоний шахслар ва корхоналар, муассасалар ва ташиқилотлар томонидан қўлланилиши мажбурийдир.

Ушбу қоидалар ва қоидалар мулкчилик шаклидан ва ушбу ишларни амалга оширувчи ташиқилотларнинг идоравий мансублигидан қатъий назар, янги қурилиш, кенгайтириш, реконструкция қилиш, техник қайта жиҳозлаш, қурилиш конструкциялари ва буюмларини ишлаб чиқариш учун капитал таъмирлашга нисбатан қўлланилади.

Қурилиш соҳасида ишларни ташиқил этиш ва бажариш ушбу қоидалар ва қоидаларнинг талабларига мувофиқ амалга оширилиши керак.

Меҳнатни муҳофаза қилиш - бу иш жойларида соғлом ва хавфсиз меҳнат шароитларини таъминлашга қаратилган ўзаро боғлиқ бўлган қонунчилик, техник, ташиқилий ва санитария чоралари мажмуи.

Хавфсизлик муҳандислигининг вазифаси техник ва ташиқилий чора-тадбирлар орқали меҳнат шароитлари хавфсизлигига ҳисса қўйишидир.

Ишчилар учун хавфсиз ва соғлом меҳнат шароитлари кўп жиҳатдан уларнинг саноат муҳитининг ифлосланиши ва ноқулай иқлим шароитларидан зарур ҳимоя хусусиятларига эга бўлган комбинезонлар, хавфсизлик поябзаллари ва индивидуал ҳимоя воситалари билан таъминланишига боғлиқ.

Ўрнатишни фақат ушбу ишларнинг мураккаблиги ва ўзига хос хусусиятларини яхши биладиган тажрибали муҳандислик ва техник ходимлар назорат қилишлари мумкин. Бир йилдан кам иш тажрибасига эга ва 4 дан паст баҳога эга монтажчилар баландликда ишлашга рухсат этилмайди. Баландликда ишларни бажариш учун тайинланган барча мутахассисликлар ишчилари текиширилган ва синовдан ўтган хавфсизлик камарлари билан таъминланиши керак, уларсиз ишлашга рухсат этилмайди.

Шамол кучи 6 балл ёки ундан кўп бўлган, қор, ёмғир ва ёлғиз қор ёғиши билан очиқ ҳавода монтаж ишларига йўл қўйилмайди.

Ўрнатилган элементларни маҳкамлаш бўйича электр пайвандлаш ишларини бошлашдан олдин, электр пайвандлаш машинасининг хизмат кўрсатиш қобилиятини, пайвандлаш симини, тўпроқлама ва 5 м гача бўлган масофада ёнувчи моддаларнинг йўқлигини текиширинг. Ёмғир ва қорли об-ҳаво шароитида пайвандлаш тақиқланади.

Бино қаватларини таъмирлашда, лампаларни текшириши ва техник хизмат кўрсатишда, ойналарни ювиши ва тозалашда ва ҳоказо. бўғимли тутқичли ва телескопик лифтлар (тўхтатилган бешиклар) кенг қўлланилади, чунки уларни ишлатиши, ўрнатиши ва демонтаж қилиши оддий ва катта харажатларни талаб қилмайди. Бундан ташқари, улар ҳар қандай баландликда ишлаши мумкин.

Тугатиши ишларини ишлаб чиқаришда белгиланган хавфсизлик қоидаларига қатъий риоя қилиши керак. Ишларни бажаришга кўрсатма берилган ва тегишли қоидаларни ўрганган ишчиларга рухсат берилади.

Нозик, беқарор ва қўриқланмаган ҳавозаларда, шунингдек, иситиши мосламаларида, ювиниши ҳавзаларида ва ҳоказоларда пардозлаш ишларини бажаришга йўл қўйилмайди.

Ҳавозалар материаллар билан ортиқча юкланмаслиги керак. Қоришма узатувчи илангни синдириши, ялангоч электр симларини қўл ёки асбоблар билан тегизиши ва бундай симлар остида ишлаш тақиқланади.

VIII. Ёнгин хавфсизлиги

Доимий биноларнинг хоналаридан таъмирлаш вақтида улардаги материалларни сақлаш учун фойдаланиши ҳар бир алоҳида ҳолатда Давлат ёнгин назорати маҳаллий ҳокимият органлари билан келишилган бўлиши керак.

Ёнувчан қурилиши материалларини ёнгинга қариши жойларда сақлаш тақиқланади. Ёнувчан бўлмаган қурилиши материалларини бинолар атрофида камида 5 м кенглигида ўтиши учун эркин йўлак бўлиши шарти билан ёнгинга қариши танаффусларда сақлаш мумкин.

Қурилиш объектда қуйидаги ҳисоб-китоблар асосида ёнгинга қариши ускуналар бўлиши керак: ҳар 200 м² пол майдони ва 20 м ҳавоза узунлиги учун битта ОП-1 типидagi кимёвий ёнгин ўчиргич (лекин камида иккита ёнгин) бўлиши керак. ўчиргичлар). Бундан ташқари, ҳар 100 м ҳавоза учун сизда 200 литр ҳажмли бир бочка сув ва 2 челак (лекин икки бочкадан кам бўлмаган) бўлиши керак.

Таъмирланган объектда чекиши фақат махсус ажратилган жойларда рухсат этилади.

Фавқулодда ёритиши бундан мустасно, ишламайдиган вақтларда иш жойларини ёритиши ўчирилиши керак ва электр симлари барча фазалар учун ўчирилади.

Барча ишчилар ва хизматчилар объектда ёнгиннинг олдини олиш чоралари бўйича кўрсатма олишлари керак.

IX Меҳнатни муҳофаза қилиш

Қурилиш ишларини амалга оширишда ишчи-хизматчиларнинг ҳаёти ва соғлиғини муҳофаза қилиш, хавфсиз меҳнат шароитларини яратиш асосий вазифалардан бири ҳисобланади. Меҳнатни муҳофаза қилиш чора-тадбирлари амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, меҳнат муҳофазаси қоидалари ва техника хавфсизлиги талабларига мувофиқ ташкил этилади.

Қурилиш майдонида иш бошлашдан олдин барча ишчи-хизматчилар техника хавфсизлиги бўйича кириш йўриқномаси, иш жойидаги йўриқнома ва даврий йўриқномалардан ўтказилади. Йўриқнома натижалари белгиланган тартибда махсус журналларда қайд этилади.

Ишчилар меҳнат шароитларини яхшилаш ва хавфсизликни таъминлаш мақсадида шахсий ҳимоя воситалари билан таъминланади. Жумладан:

ҳимоя каскалари

махсус иш кийимлари

ҳимоя қўлқоплари

махсус пойабзал

зарур ҳолларда ҳимоя кўзойнаклари ва хавфсизлик камарлари

Баландликда бажариладиган ишлар махсус хавфсизлик камарлари ва сақловчи қурилмалардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади. Қурилиш майдонида хавфли зоналар махсус белгилар, сигнал ленталари ва тўсиқлар билан ажратилади.

Электр жиҳозлари ва электр асбобларидан фойдаланишда электр хавфсизлиги талабларига қатъий риоя қилинади. Барча электр қурилмалари ерга уланган бўлиши ва уларнинг техник ҳолати мунтазам текшириб борилиши таъминланади.

Қурилиш майдонида ишчи-хизматчилар учун санитария-гигиена шароитлари яратилади. Ичимлик суви, санитария узеллари ва дам олиш жойлари ташкил этилади.

Ишчиларга зарур ҳолларда биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш мақсадида қурилиш майдонида тиббий аптечка жойлаштирилади ва масъул шахс тайинланади.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш мақсадида қурилиш майдонида ўт ўчиргичлар, ёнғинга қарши воситалар ва сув манбалари жойлаштирилади. Ёнувчи материаллар махсус ажратилган жойларда сақланади.

Меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига риоя қилиниши қурилиш ташкилоти раҳбарияти, муҳандис-техник ходимлар ва масъул шахслар томонидан доимий назорат қилинади. Қурилиш ишларини бажариш жараёнида хавфсиз меҳнат шароитларини таъминлаш ва ишчилар соғлигини муҳофаза қилиш бўйича барча зарур чора-тадбирлар кўрилади.

Бажарди:

Шамсуддинов Д.